

Fan platformasi		
Fanning to'liq nomi: TABIY OFATLAR VA ULAR BILAN KURASHISH		
Fan kodi: TOBK2404	Fanga ajratilgan kreditlar (ECTS): 4	davomiyligi: 1 semestr
Kafedra: Sanoat ekologiyasi		
Fan qaysi yo'nalish talabalari uchun: Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi (kimyo va oziq-ovqat sanoati)		
Fan ma'ruza o'qituvchisi: Usmanxodjayeva Iroda Taxirdjanovna		
Fanga ajratilgan umumiy soatlar: 1 2 0	Email: usmanxodjayevai@gmail.com	
Fan seminar mashg'ulotlari o'qituvchisi(lari):		
Prerekvizitlar: Kimyo, fizika fanlari		
Tanlov turi: Majburiy fan		
<p>Fanning qisqacha bayoni: Bo'lajak mutaxassislariga insonlarning xayotiy faoliyati jarayonida yuzaga keladigan tabiiy ofatlarning kelib chiqish sabablari, xususiyatlari va oqibatlari xamda ularni bartaraf etish choralarini bilish. Suv toshqinlari, yer surilishlari, yer silkinishi, qor ko'chkilari, meteorologik hodisalarni o'rganish, bunday vaziyatlarda qutqaruv ishlarini shakllantirish xamda tabiiy ofat vaqtida jabrlangan aholiga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish usullari bilan tanishish masalalarini o'rgatadi.</p>		

Fanning maqsadi: – tabiiy krizisli vaziyatlarni yengish uchun zarur bo'lgan asosiy bilimlarni olish va tashkiliy ko'nikmalarga ega bo'lish va bunday krizisli vaziyatlarni bartaraf qilish usullarini o'rganish xamda yerning paydo bo'lishi xaqida va tabiiy ofatlarning kelib chiqish extimollari xaqidagi umumiy ma'lumotlarga ega bo'lish. Talabalarda asosiy endogen va ekzogen jarayonlarni aniqlash va tushunish, tabiiy ofatlarni aniqlash va ularning sinflanishini o'rganish xamda tabiiy ofatlardan muxofazalanishning asosiy tamoyillarini qo'llay bilishni o'rganishdan iborat

Fan yakunida talabalar quyidagi malaka va ko'nikmalarga ega bo'lishadi:

- **O'zbekiston Respublikasidagi sodir bo'lishi mumkin bo'lgan tabiiy, texnogen, ekologik tarmoqdagi favqulodda vaziyatlarning umumiy tavsiyalari;**
- **ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish, talofatlarni kamaytirish (yumshatish) va ofatlarini bartaraf etish;**
- **fuqaro muxofazasi soxasi bo'yichailmiy-tekshirishishlaridagi asosiy yo'nalishlar xaqida tasavvurga ega bo'lishi;**
- **iqtisodiyot tarmoqlarida va axoli yashash joylarida qutqaruv ishlarini amalga oshirish uchun zarur kuch va mablag'larni hisoblash uslubiyatini;**
- **iqtisodiyot ob'ektlarini, shaxarlarni seysmik va yong'inga qarshi mustaxkamligining oshirish uslublarini o'rganishi;**
- **tabiiy ofatlar ro'y berganda qo'llaniladigan shaxsiy ximoya vositalarini amaliyotda qo'llash ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;**
- **tabiiy ofatlar sodir bo'lganda o'ziga va o'zaro tibbiy yordam ko'rsatish;**
- **jaroxat olganlarni saralash va ularga birinchi yordam ko'rsata olish to'g'risida aniq malakalarga ega bo'lishi kerak;**

Ma'ruza mashg'ulotlari

Ma'ruza mashg'ulotlari katta sig'imli, multimedia qurilmalari bilan jihozlangan o'quv auditoriyalarida olib boriladi.

Amaliy mashg'ulotlar

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi, mashg'ulotlar interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Mustaqil ta'lim

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan taqdimotlar, guruh bilan ishlanmalar, referatlar tayyorlanadi. Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish

№	Fan mavzulari	Ma'ruza soatlar hajmi	Amaliy mashg'ulot soatlar hajmi	Mustaqil ta'lim soatlari
1	ISO 45001:2018 xalqaro standarti haqida ma'lumot. Tabiiy xususiyatli krizisli vaziyatlar	2	2	6
2	Yerning tuzilishi haqida umumiy tushunchalar	2	2	6
3	Suv toshqinlaridan muxofazalanishning maxsus chora-tadbirlari	2	2	6
4	Yer surilishlari. Qor ko'chkilari. Tabiiy yong'inlar	2	2	6
5	Zilzilalar	2	2	6
6	Fuqarolarni buzilgan binolar va vayronalar xavfidan ximoyalash	2	2	6
7	Geologik va gidrometeorologik xodisalar	2	2	6
8	Favqulodda vaziyatlar oqibatini bartaraf etishdagi	2	2	6
9	Tabiiy ofatlar oqibatlariga qarshi chora-tadbirlarni o'rganish	2	2	6
10	Fuqarolarni muxofaza qilish usullarini va shaxsiy saqlovchi vositalar qo'llanishini o'rganish	2	2	6
11	Favqulodda vaziyatlarda shikastlanish o'choqlarida birlamchi tiklov ishlarini tashkil etish	2	2	6
12	Favqulodda vaziyatlarda shikastlanish o'choqlarida birlamchi tiklov ishlarini tashkil etish	2	2	6
Jami		24	24	72

1. A. Mark , P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Berman Press. Germaniya, 2014.
2. Christer Pursiainen (ed.) assisted by Per Francke. Early Warning and Civil Protection. NORDREGIO 2008
3. Nigmatov I., Tojiyev M. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muxofazasi. Darslik – T.: Iqtisod –Moliya, 2011
4. Karimov I.A. O‘zbekiston XXI asr bo‘sag‘asida: Xavfsizlikka taxdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari – T.: O‘zbekiston, 1997.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida. -T.: 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son farmoni
2. A.Boymirzaev, R.Bakirov, A.Dexqonov “Radioaktiv moddalar, ular bilan bog‘liq favqulodda vaziyatlarda qutqaruvchilarning xarakatlari” Uslubiy qo‘llanma – T.: 2017 y

Internet saytlari

1. www.gov.uz
2. www.lex.uz.
3. www.ziyonet.uz
4. www.akbt.uz

Kontakt soatlari*: mustaqil ta‘lim topshiriqlarini bajarish, ularni taqdim etish, zarur ma‘lumotlar va turli materiallar bo‘yicha savollarga quyidagi grafik asosida o‘qituvchiga murojaat qilishingiz mumkin:

№	Kun	Vaqt	Xona
1.	chorshanba	10.00 – 12.00	2/204
2.	juma	10.00 – 12.00	2/204